

Plataforma unitària
contra les violències
de gènere

Concurs per l'erradicació de les violències masclistes

Edició XVI

Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere

Recurs adicional i d'aprofundiment:

- Violències masclistes i la seva erradicació
- XVI Edició del Concurs per l'erradicació de les violències masclistes: Les dones som essencials per a la vida i la feminització de la pobresa.

Índex

1.	LES VIOLÈNCIES MASCLISTES I LES SEVA ERRADICACIÓ.	5
	Però que entenem com violències masclistes?	5
	Vegem algunes definicions sobre violència de gènere, violències masclistes i violència contra la dona	6
	Àmbit internacional	6
	Àmbit europeu	6
	Àmbit estatal	6
	Àmbit de Catalunya	7
	Quan parlem de violències masclistes, a quin tipus de violències ens referim?	7
	Violència en la parella o exparella	7
	Altres violències de gènere fora de la parella	8
	Altres víctimes de la violència de gènere: els nens i les nenes (fills i filles d'agressors)	10
2.	XVI EDICIÓ DEL CONCURS PER L'ERRADICACIÓ DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES: LA FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA	11
2.1	Algunes definicions a tenir en compte	13

Seguidament us facilitem el següent emmarcament per tal que pugueu uany llencem la 16ena edició del **CONCURS PER L'ERRADICACIÓ DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA**, que organitzem amb la col·laboració del Casal de Joves Palau Alòs, amb l'objectiu de visibilitzar dones i col·lectius que sovint no es veuen i sobreviuen en situació d'exclusió, com visibilitzar

1. Les violències masclistes i les seva erradicació.

Les violències masclistes són un problema social que agredeix greument els drets humans de les dones, i afecta el seus drets fonamentals com la vida, la integritat física i mental, el dret a la salut, a no patir tortura o tracte degradant, o a triar lliurement residència i treball.

Només a Catalunya, durant l'any 2019 van ser ateses 13.069 víctimes de violències masclistes i es van tramitar 13.162 denúncies, segons les dades facilitades pel Departament de l'Interior de la Generalitat de Catalunya¹.

Malgrat totes aquestes dades i tots els protocols, lleis, conferències i acords internacionals, els drets de les dones a viure una vida lliure de violència es continua vulnerant de manera constant. És per això que des de la Plataforma treballem de manera ferma i constant per la sensibilització, formació, prevenció i erradicació de qualsevol tipus de violència de gènere des de fa més de 15 anys.

Però que entenem com violències masclistes?

Les violències masclistes tenen el seu origen en el patriarcat i en la desigualtat entre homes i dones inherent a aquest. El sistema patriarcal es naturalitza amb tot un seguit d'estereotips i rols de gènere que homes i dones han de complir. Qualsevol comportament que transgredeixi aquestes expectatives és castigat per la societat a través del rebuig, la discriminació i fins i tot la violència física.

El sistema patriarcal naturalitza també la superioritat dels homes sobre les dones i es veuen legitimats per utilitzar la violència per tal de controlar-les, sotmetre-les i assegurar que compleixen les normes patriarcal.

Segons Nacions Unides (NN.UU) "la violència de gènere, en les seves múltiples formes, constitueix la més estesa i greu violació dels drets humans"². Tal com ho demostren les macroenquestes publicades per l'Institut de la Dona³, els dossiers estadístics de l'Institut Català de les Dones⁴, així com moltes altres investigacions, el

¹ Departament d'Interior, 2019. Dades de violència mascliste, 2019. Generalitat de Catalunya. Recuperat de: https://interior.gencat.cat/web/.content/home/030_arees_dactuacio/seguretat/violencia_masclista_i_domestica/estadistica_sobre_violencia_masclista_i_domestica/dades_violencia_masclista_dones/dades_dones_anys_anteriors/anys_anteriors/Dades_VM_2019.pdf

² Resolució 54/134 de l'Assemblea General de l'ONU, febrer 2020. Recuperat de: <https://undocs.org/es/A/RES/54/134>

³ Macro enquestes "Violència contra les dones, Institut de la dona i per a la igualtat d'oportunitats Recuperat de: <http://www.inmujer.gob.es/MujerCifras/Violencia/Macroencuestas.htm>

⁴ Institut Català de les Dones, Estadístiques sobre violència Mascliste. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/ca/ambits/violencia_masclista/estadistiques

maltractament de gènere es dona en dones de totes les edats, classe social, situació laboral, nivell educatiu, posicionament ideològic o opcions religioses.

Vegem algunes definicions sobre violència de gènere, violències masclistes i violència contra la dona

Àmbit internacional

Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona. Resolució de l'Assemblea General 48/104 del 20 de desembre de 1993, Nacions Unides⁵. Article 1: A l'efecte de la present declaració, per "violència contra la dona" s'entén tot acte de violència basat en la pertinença al sexe femení que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o sofriment físic, sexual o psicològic per a la dona, així com les amenaces de tals actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant si es produeixen a la vida pública com en la vida privada.

Àmbit europeu

Conveni del Consell d'Europa per prevenir i combatre la violència contra la dona i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), 2011⁶. La violència contra la dona es reconeix com una violació dels drets humans i com una forma de discriminació. Inclou violència domèstica (violència física, sexual, psicològica o econòmica); assetjament; violència sexual, inclosa la violació; assetjament sexual; mutilació genital femenina, matrimoni forçós, l'avortament forçat i l'esterilització forçada.

Àmbit estatal

Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere⁷. Article 1. Objecte de la Llei: 1. Aquesta Llei té per objecte actuar contra la violència que, com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, s'exerceix sobre aquestes per part de qui són o hagin estat els seus cònjuges o de qui estan o hagin estat lligats a elles per relacions similars d'afectivitat, fins i tot sense convivència. 2. Per aquesta llei s'estableixen mesures de protecció integral a finalitat de prevenir, sancionar i erradicar aquesta violència i prestar assistència a les dones, als seus fills menors i els menors subjectes a la seva tutela, o guarda i custòdia, víctimes d'aquesta violència. 3. La violència de gènere a què es refereix aquesta llei comprèn tot acte de violència física i psicològica, incloses les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat.

Pacte d'Estat contra la violència de Gènere, 2017⁸. Es consideren altres formes de violència contra les dones, fent especial atenció a la violència sexual, a la tracta de dones i nenes amb fins

⁵ Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, Nacions Unides. Recuperat de: <https://undocs.org/es/A/RES/48/104>

⁶ Conveni de el Consell d'Europa per prevenir i combatre la violència contra la dona i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), 2011. Recuperat de: <https://www.boe.es/boe/dias/2014/06/06/pdfs/BOE-A-2014-5947.pdf>

⁷ Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la Violència de Gènere. Recuperat de: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2004/BOE-A-2004-21760-consolidado.pdf>

⁸ Pacte d'Estat contra la violència de gènere, 2017. Recuperat de: <http://www.violenciagenero.igualdad.gob.es/pactoEstado/home.htm>

d'exploació sexual, a la mutilació genital femenina i els matrimonis forçats. De conformitat amb el Conveni del Consell d'Europa per prevenir i combatre la violència contra la dona i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), de 2011, s'inclouran tots els actes de violència basats en el gènere que impliquin o puguin implicar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloses les amenaces de realitzar aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, en la vida pública o privada.

Àmbit de Catalunya

Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Parlament de Catalunya⁹. Violència masclista: la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, intimidacions i coaccions, tingui com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Com es pot comprovar, hi ha diferents conceptualitzacions sobre aquesta problemàtica. Des de Nacions Unides es contempla tota forma de violència en l'àmbit públic o privat, no obstant això, la llei estatal abasta únicament la violència exercida per la parella o exparella. La llei catalana per la seva banda, es refereix a les violències més enllà de la parella i afegeix àmbits com el laboral, familiar, social o comunitari. El Pacte d'Estat, com el Conveni d'Istanbul, abasta també la violència exercida contra les dones pel fet de ser dones a mans de desconeguts: violació, tracta, mutilació genital i matrimonis forçats.

Quan parlem de violències masclistes, a quin tipus de violències ens referim?

Com hem comentat anteriorment, les violències masclistes es refereixen a totes aquelles accions que contribueixen al detriment sistemàtic de la dignitat, el estima i la integritat física i mental de les dones, nenes i persones amb una identitat de gènere i/o sexualitat diferent de la normativa. És un tipus de violència estructural, ja que es troba present en totes les societats i tots els espais socials, encara que es dona en diferents nivells i mitjançant diferents mecanismes depenent de diverses qüestions de raça, classe i pertinença a determinat grup ètnic. Les violències masclistes poden donar-se tant en el context de parella com fora de la parella sent aquestes:

Violència en la parella o exparella

Maltractament psicològic: Amenaces, humiliacions, ridiculitzacions, exigències d'obediència, culpabilitzar, controlar, mostrar indiferència, aïllament d'amistats i familiars. La conseqüència és la destrucció de l'autoestima, de la confiança en si mateixa i de l'autonomia de la persona que rep aquesta violència. Aquest tipus de violència sol precedir a la física.

Maltractament físic: Empentes, bufetades, cops, mossegades, talls, pallisses, fractures, cremades. L'assassinat.

Violència sexual en la parella: imposar relacions sexuals no desitjades.

⁹ Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Parlament de Catalunya. Recuperat de: <https://www.parlament.cat/document/nom/TL75.pdf>

Violència econòmica: controlar els seus ingressos, posar-li obstacles perquè els tingui, obstaculitzar la seva feina, anul·lar la seva independència econòmica.

Altres violències de gènere fora de la parella

Violència sexual: La violència sexual en les seves múltiples manifestacions (assetjament sexual, abús, violació) constitueix una forma de violència per raó de gènere, una forma de discriminació i una vulneració de drets humans. Les seqüeles físiques i psicològiques, en alguns casos, poden persistir de per vida.

Tracta de dones i nenes amb fins d'explotació sexual: El tràfic de dones i nenes amb fins d'explotació sexual és una violació dels drets humans, a més d'un delictes. El "Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment de dones, nens i nenes" de Nacions Unides (Protocol de Palerm, 2000) defineix, en el seu article 3, el tràfic de persones com, per tracta de persones s'entendrà "la captació, el transport, el trasllat, l'acollida o la recepció de persones, recurrent a l'amenaça o a l'ús de la força o altres formes de coacció, al rapte, a el frau, a l'engany, a l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb fins d'explotació. Aquesta explotació inclourà, com a mínim, l'explotació de la prostitució aliena o altres formes d'explotació sexual, els treballs o serveis forçats, l'esclavitud o les pràctiques anàlogues a l'esclavitud, la servitud o l'extracció d'òrgans". Les víctimes de tracta amb fins d'explotació sexual solen patir altres violències vinculades a aquesta situació com agressions físiques, violacions, avortaments forçosos, consum de drogues, maltractament psicològic, etc.

Mutilació Genital Femenina (MGF) i matrimoni forçat: Tant a Catalunya, com a l'estat espanyol s'han detectat casos, tant de MGF com de matrimoni forçat per la qual cosa cal que els equips professionals que atenen població immigrant coneguin les característiques d'aquest tipus de violència i la legislació catalana i espanyola al respecte. El protocol d'actuació per prevenir la MGF elaborat per la Generalitat de Catalunya en el 2007¹⁰ recull informació sobre riscos i indicadors i és una eina fonamental tant per a la seva prevenció com per a la seva atenció. L'any 2018 a Catalunya segons el Departament d'Interior, s'han registrat 15 casos de MGF¹¹. Amnistia Internacional a denunciat que les dones s'enfronten a la desprotecció per part de les autoritats davant aquest tipus de violència, ja que en molts casos no es disposen de recursos especialitzats, mesures de prevenció, ni garantia efectiva dels drets de les víctimes durant el procediment judicial¹². En relació al matrimoni forçat, la Generalitat de Catalunya compta amb el protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats, actualitzat al novembre de 2016¹³. El nombre de

¹⁰ Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania Secretaria per a la Immigració, (2007). Protocol de prevenció de les mutilacions genitals femenines. Recuperat de: https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/05immigracio_refugi/08recursosprofessionals/02prevenciomutilaciofemenina/Protocol_mutilacio_catala.pdf

¹¹ Dossier estadístic, violència masclista, (2018). Dades elaborades per l'Observatori de la Igualtat de Gènere. Institut Català de la Dona. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/violencia_masclista/25_novembre/25N-2018/Dossier_estadistic_VM_2018_actualizat.pdf

¹² Generalitat de Catalunya, 2016. Protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_protocol_matrimonisforcats_girona.pdf

¹³ Generalitat de Catalunya, 2016. Protocol per a l'abordatge dels matrimonis forçats. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_protocol_matrimonisforcats_girona.pdf

matrimonis forçats a Catalunya segons el Departament d'Interior l'any 2016 va ser de 14 casos, l'any 2017 se'n van registrar 9 i l'any 2018, 12¹⁴.

Violència obstètrica. Aquest tipus de violència de gènere pot definir-se com l'apropiació del cos i dels processos reproductius de les dones per prestadors de salut, que s'expressa en un tracte jeràrquic deshumanitzador, en un abús de medicalització i patologització dels processos naturals, portant amb si pèrdua d'autonomia i capacitat de decidir lliurement sobre els seus cossos i sexualitat impactant negativament en la qualitat de vida de les dones. La violència obstètrica és reconeguda i denunciada per l'Organització Mundial de la Salut (OMS), que afirma que "A tot el món, moltes dones pateixen un tracte irrespectuós i ofensiu durant el part en centres de salut, que no només viola els drets de les dones a una atenció respectuosa, sinó que també amenaça els seus drets a la vida, a la salut, a la integritat física i a la no discriminació. Aquesta declaració reclama un accionar més enèrgic, diàleg, investigació i suport en relació amb aquest important problema de salut pública i de drets humans"¹⁵.

Violència institucional en el marc de la violència de gènere: La Declaració sobre l'Eliminació de la violència contra la dona de l'Assemblea General de Nacions Unides de 1993, contemplava la violència com "física, sexual i psicològica perpetrada o tolerada per l'Estat" i establia els deures a complir per part dels Estats per protegir de la violència a les dones. Per tant, l'Estat, pot ser actor que comet violència de gènere a través de violències físiques, psicològiques o sexuals, per exemple en situacions de conflicte bèl·lic. Però també, ho pot ser per omissió a l'eludir la responsabilitat en la prevenció, sanció i erradicació d'aquestes violències contra les dones.

Un exemple d'aquest tipus de violència el podem trobar en el cas Ángela González Carreño. Al juliol de 2018, el Tribunal Suprem va condemnar l'Estat espanyol a pagar a Ángela González per la mort de la seva filla. La filla va ser assassinada en 2003 pel seu pare condemnat per maltractament, aprofitant una visita d'aquest sense supervisió. Després de la negativa del Ministeri de Justícia i després que la dona acudís a l'ONU, l'Alt Tribunal va considerar que havia de ser indemnitzada per danys morals. Amb aquest cas, va ser primera vegada que es va reconèixer la responsabilitat de l'Estat en un cas d'assassinat dels fills d'una víctima de violència de gènere i es va complir així, amb les recomanacions del comitè antidiscriminació de Nacions Unides (CEDAW, per les seves sigles en anglès), que ja va condemnar Espanya per aquest cas el 2014. Ángela González portava 15 anys "lluitant" perquè es reconegués que en el cas de l'assassinat de la seva filla hi va haver "negligència" per part de la justícia espanyola¹⁶.

¹⁴ Dossier estadístic, violència masclista, (2018). Dades elaborades per l'Observatori de la Igualtat de Gènere. Institut Català de la Dona. Recuperat de:

http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/violencia_masclista/25_novembre/25N2018/Dossier_estadistic_VM_2018_actualitzat.pdf

¹⁵ Organització Mundial de la salut, 2014. Prevenció i eradicació de la manca de respecte i el maltractament durant l'atenció de el part en centres de salut. Recuperat de:

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/134590/WHO_RHR_14.23_spa.pdf;jsessionid=BC8F713A345140EBD85562075E6D5B32?sequence=1

¹⁶ Sentència del Tribunal Suprem STS 2747/2018 per la qual es reconeix la responsabilitat patrimonial de l'Estat espanyol per danys morals, basant-se en el caràcter vinculant del dictamen de la CEDAW en el cas d'Ángela González Carreño. Recuperat de: <http://www.mujeresjuezas.es/tag/cedaw/>

Altres víctimes de la violència de gènere: els nens i les nenes (fills i filles d'agressors)

La violència de gènere no només converteix en supervivents a les dones que la superen, sinó als seus fills i filles. Tanmateix, la seva consideració com a víctimes ha estat una incorporació molt recent al nostre ordenament tot i que diferents estudis mostren que la violència que viuen aquests menors condiona la seva vida tant com les de les seves mares.

La Llei Orgànica 8/2015¹⁷ considera a les menors i els menors exposats a violència de gènere com a víctimes directes, declarant-los subjectes de la protecció que la llei ofereix a les seves mares. És a dir, des de 2015, es considera que els menors que viuen en entorns on és present la violència de gènere contra les seves mares, són víctimes directes també d'aquesta violència. D'aquesta manera, es considera als menors com a subjectes de drets. No obstant això, persisteixen problemes per a l'aplicació de les normes. Així, massa sovint s'imposa judicialment el manteniment d'un règim de relacions amb l'agressor fins i tot en circumstàncies que no poden assegurar la seva seguretat.

¹⁷ Butlletí Oficial de l'Estat. Llei Orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència. Recuperat de: <https://www.boe.es/boe/dias/2015/07/23/pdfs/BOE-A-2015-8222.pdf>

2. XVI Edició del Concurs per l'erradicació de les violències masclistes: Les dones som essencials per a la vida i la feminització de la pobresa.

La crisi econòmica dels últims anys està comportant un empobriment de la població més vulnerable, i les dones -especialment les d'origen migrant, classe treballadora o dependents- són especialment afectades. En aquest sentit, des de la Plataforma, volem visibilitzar aquesta problemàtica i, és per aquest motiu, que el concurs per a l'erradicació de les violències masclistes d'aquest any es centra en la "feminització de la pobresa" i la invisibilització d'alguns col·lectius formats per dones.

Parlar de feminització de la pobresa és parlar d'una realitat que ve de lluny. A la IV Conferència de les Nacions Unides sobre la Dona, celebrada a Beijing l'any 1995 es van definir objectius estratègics per acabar amb els obstacles que entorpeixen el desenvolupament ple de la dona, abordar l'interseccionalitat entre "dona i pobresa" va ser un d'aquells objectius. En aquest any, les Nacions Unides assenyalava que dels 1.500 milions de persones que viuen amb 1 dòlar o menys al dia la majoria són dones ... Aquesta realitat, després de 25 anys no ha canviat, fins i tot en molts llocs i en moltes llars s'ha fet molt més visible, i s'aguditzava sempre que apareix una crisi econòmica o social.

Sense anar més lluny, l'actual crisi que està provocant la pandèmia del COVID-19, no només al nostre país sinó a tot món, ha interromput greument l'accés a serveis de salut sexual i reproductiva i ha obstaculitzat la capacitat de les autoritats per respondre a la violència de gènere, en un moment en què les dones i les nenes necessiten més aquests serveis. Natalia Kanem, directora del Fons de Població de Nacions Unides (UNFPA), assenyalava recentment que en aquesta crisi els que més estan patint són "les dones i menors que viuen en relacions abusives atrapades a casa i tement per la seva seguretat; les desenes de milions de persones en els camps de refugiats, que estan comptant els dies abans que arribi el coronavirus, i per als quals el distanciament social simplement no és una opció; la gent gran, moltes de les quals estan atrapades de forma aïllada, no tenen d'interacció social i són particularment vulnerables a emmalaltir greument pel virus".

El concepte de feminització de la pobresa és un canvi en els nivells de pobresa que mostra una tendència en contra de les dones o les llars a càrrec de dones. L'origen d'aquest concepte el trobem en els anys 70, encara que va ser a partir dels 90 quan el seu ús va ser més estès. En aquesta època diferents organismes internacionals assenyalaven el creixent predomini de les dones entre la població més empobrida, així com l'increment constant en la diferència en els nivells de pobresa existents entre dones i homes. Aquests aspectes van ser punt de reflexió a la IV Conferència Internacional de les Dones celebrada a la ciutat de Beijing (Xina) el 1995¹⁸.

És important remarcar que quan parlem de feminització de la pobresa podem estar referint-nos a dos aspectes diferents de mateix concepte abans descrit. D'una banda, la que es refereix a un major percentatge de dones entre la població empobrida o el fet que aquesta proporció vagi en augment, o que la pobresa entre les dones augmenti. I, d'altra banda, la que fa referència al fet que les dones estan més exposades o pateixen un major risc a les situacions d'empobriment pel simple fet de ser dones. És a dir, que hi ha un biaix de gènere en les causes d'aquest empobriment, els rols i les posicions diferenciades entre homes i dones, la divisió sexual de la

¹⁸ Nacions Unides, 1995. Informe IV Conferència Mundial sobre la Dona. Beijing, 15 de setembre de 1995. Recuperat de: <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20S.pdf>

feina, les condicions diferenciades en el treball remunerat entre homes i dones, els majors nivells d'inseguretat, precarietat i vulnerabilitat; en definitiva, l'essència mateixa d'un sistema que és patriarcal, que discrimina les dones, fa que hi hagi una major exposició de les dones a la pobresa. Per tant, hi ha una clara relació entre el procés d'empobriment i el gènere, de manera que la pobresa de les dones està condicionada precisament pel fet de ser dones¹⁹.

En relació a això, ONU Dones assenyalava en el seu informe de 2018 "Fer les Promeses realitat, La igualtat de gènere en l'agenda 2030 per al desenvolupament sostenible", que actualment hi ha 4,4 milions més de dones que viuen en l'extrema pobresa a comparació amb els homes i que la bretxa salarial de gènere a nivell mundial és del 23%²⁰.

A Catalunya, l'informe, "Les dones a Catalunya, 2019"²¹, de l'Observatori de la igualtat de Gènere de la Generalitat de Catalunya assenyalava les següents dades:

- L'any 2018 hi havia més d'un milió i mig de dones ocupades, 200.000 menys que homes.
- La taxa d'ocupació de les dones (es calcula dividint les dones ocupades per les dones de 16 anys i més) és de 49,5%, deu punts menys que la dels homes.
- Les dones representen el 31,1% dels càrrecs de direcció i gerència, ara bé, representen el 57% de les persones científiques i intel·lectuals.
- Per branques d'activitat, les dones es dediquen en major mesura a el comerç al detall (13,8%) i en la sanitat i els serveis socials (13,6%) i els homes en la construcció (10,3%) i la maquinària, material elèctric i de transport (8,5%).
- La taxa d'atur (persones que busquen feina activament) és més gran en les dones que en els homes en dos punts percentuals.
- L'any 2010 la bretxa salarial, mesurada en hores, entre dones i homes era de 18,4%, més gran que la d'Espanya (16,2%) i la zona euro (17%). L'última dada oficial de 2015, la situa en el 13,9%, per sota de la d'Espanya (14,2%) i la zona euro (16,7%). Els últims cinc anys la bretxa ha disminuït en un 24,5% a Catalunya, un 12,3% a Espanya i un 1,8% a la zona euro.
- El salari brut anual que més evidència la diferència entre dones i homes és el corresponent al tram d'edat de més de 55 anys amb una diferència de 9.959 € anuals. A mesura que disminueix l'edat la diferència de el salari entre dones i homes també disminueix, però continua sent molt significativa. És destacable la precarietat de les dones joves que tenen un salari brut anual mitjà de 9.588 €.
- La taxa de risc de pobresa total Catalunya és de l'20,0%, per a les dones és de l'20,7%, gairebé un punt i mig per cent més que la dels homes (19,3%). Pel que fa a la distribució per edats, la taxa de risc de pobresa de les dones de menys de 18 anys és la més alta amb gairebé un 30%.

¹⁹ Iolanda Fresnillo, 2018. Al votant de... La feminització de la pobresa. Unitat de Desenvolupament i Cooperació. Centre de Documentació en Cooperació i Solidaritat.

²⁰ Informe, "Fer les Promeses realitat, La igualtat de gènere en l'agenda 2030 per al desenvolupament sostenible", ONU Dones 2018. Recuperat de: <https://www.unwomen.org/es/digital-library/publications/2018/2/gender-equality-in-the-2030-agenda-for-sustainable-development-2018>

²¹ Institut català de la dona, 2019. Informe, "Les dones a Catalunya, 2019", Observatori de la igualtat de Gènere. Institut català de les dones. Generalitat de Catalunya. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/sensibilitzacio/dia_dones/2019/Dossier-8M-2019.pdf

- En relació a la representació política, les alcaldesses representen el 18,4% i el 35, 2% de regidores electes (2015-2019). Les conselleres dones de Govern de Catalunya representen el 35,3% i les diputades al Parlament de Catalunya representen el 42,2% (2017-2020).

Aquestes desigualtats que es donen entre homes i dones es donen en els tres àmbits fonamentals, a la llar, el mercat de treball i l'Estat, és a dir, entre d'altres, en la distribució de la feina de cures i reproducció, l'accés la distribució dels recursos (ingressos) provinents de la feina remunerada i la percepció de prestacions públiques (Pérez-Orozco, 2003). A més, els col·lectius de dones més vulnerables els trobaríem entre les dones a càrrec de llars monoparentals, les dones grans i les dones migrants.

A aquests tres col·lectius -dones a càrrec de llars monoparentals, dones grans i dones migrants- i els diferents àmbits -Llar, mercat laboral i estat- és on hauríem enfocar els nostres treballs al concurs d'aquest any 2020.

2.1 Algunes definicions a tenir en compte

Bretxa salarial de gènere: és la bretxa existent entre el que cobren, de mitjana, dones i homes, és a dir, la distància entre el salari masculí i femení. Reflecteix la discriminació i les desigualtats en el mercat laboral, que afecten principalment a les dones.

Llars monoparental: són llars compostos només per una sola persona adulta (home o dona), i per les menors i els menors sobre els quals aquesta té la responsabilitat exclusiva.

A nivell normatiu, el Departament de treball, afers socials i famílies de la Generalitat de Catalunya defineix família monoparental con “aquella família que està formada per un o més fills menors de vint-i-un anys, o de vint-i-sis si estudien, que conviuen amb una sola persona i en depenen econòmicament. Les famílies monoparentals poden estar formades per: a) Una persona progenitora i els seus fills o filles que conviuen amb altres persones amb les quals no tenen un vincle matrimonial ni formen una unió estable de parella. b) Una persona vídua o en situació equiparada amb fills o filles a càrrec. c) Una persona separada o divorciada que té la guarda dels seus fills o filles i que compleix algun dels requisits següents: i) No percebre la pensió d'aliments fixada judicialment, ii) Percebre la pensió per un import inferior al 50% de l'IRSC (índex de renda de suficiència de Catalunya) per cada infant, iii) En el cas que la persona hagi patit abandonament o violència masclista, d'acord amb la Llei del dret de les dones a erradicar la violència masclista amb infants a càrrec, i)

En el cas que un progenitor tingui infants a càrrec i que l'altre progenitor estigui empresonat o hospitalitzat o en altres situacions similars durant un any o més.

Llar monomarental: Des de fa uns anys s'està utilitzant adjectiu monomarental per definir a les famílies formades per una dona sense parella i els seus fills. Se bé es consideren famílies monoparentals els nuclis familiars constituïts per una sola persona adulta, ja sigui home o dona, i una persona menor de 18 anys, el 84% de les famílies monoparentals està encapçalada per una dona²².

²² Graciela Malgesini Rei, 2018. Estudi sobre les famílies monoparentals perceptores de rendes mínimes. Xarxa europea de lluita contra la pobresa. Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social. Recuperat de:

<https://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/documentos/estudio-sobre-las-familias-monoparentales-perceptoras-de-rentas-minimas.pdf>

A Catalunya i a Espanya, com a la resta del món, la gran majoria de les llars monoparentals està sota la responsabilitat de dones i freguen els 2 milions:

1.964.900. El 8 de cada 10 llars monoparentals està encapçalat per una dona, d'aquí la insistència de les associacions en la utilització d'un llenguatge inclusiu que faci referència a el terme de família "monomarental".